

Sjónarmið

Fólkavald ella kapitalvald

Føroyska tjóðin liggur á knønum, stýrd fult og heilt av kapitali og fremmandavaldi. Skál tjóðini verða lív lagað, krevst fólkavald og við hesum eisini fullveldi.

»Vilji tjóðarinnar lóg landsins« skrivar D.P. Danielsen í bóklinginum »Tjóðfundarleiðin« frá 1945. Hann leggur afturat, at »tað eru hesi orðini allar tjóðir seta í hásetið í dag; aftan á áralanga kúging og eyðmjúkandi ófrælsi«.

Vit kunnu so spyrja í dag – fimti ár seinni –

»Er vilji føroysku tjóðarinnar lóg landsins?« Tað munnu vera fá, sum svara ja upp á henda spurning. Og kortini hoyrir tú dag og dagliga í vanligum kjaki. »Men vit liva jú hóast alt í einum demokratiskum landi...«.

Víst gera vit ei! Vit liva ikki í einum demokratiskum landi. Vit liva í einum landi, sum rátt og brutalt er stýrt av kapitalinum. Vit liva í einum landi, har arbeiðsloysið nærkast teimum 25%, í einum landi, har fólk í hópatali flýggjar av landinum (í øðrum londum nevnd »flóttafólk«), í einum landi, har fólk dag og dagliga missa hús og heim, í einum landi, har sjúkrahúsverk og skúla-verk standa at rapa, samstundis sum fyrstu tilbúðirnar av megurð (á danskom máli »underernæring« eru staðfestir. Soleiðis kundi verið hildið fram at kalla uttan enda. Og vit kunnu einaferð enn spyrja: – Er hetta veruliga vilji fólksins? Tá svarið við sama lag er »nei«, mugu vit staðfesta, at vit hava ikki fólkavald, ella demokrati, sum tað eisini verður nevnt.

Í øllum førum hevur stjórnskipan okkara einki sum helst við demokrati at gera, um vit skulu nýta gríkska týðningin av hesum orði. Definera vit demokrati, sum tað undarliga fyrirbrigdi at sleppa at seta ein kross fjórða hvørt ár,

jú, so hava vit demokrati. Men annars livir Føroya fólk undir einaraði og hjálandaveldi. Hesi fyrirbrigdi eru ikki júst høgt í metum av S.T. ella Amnesty International.

Hvør stýrir Føroyum? Góðvarmar sálir halda við sama lag, at Løgting og Landsstýri hava nakað vald. Biddaragongdinar til Christiansborg hava tikið frá okkum tað síðsta vetið, vit høvdu av einum amatør-sjálvstýri. Nú er alt vald farið á fremmandar hendur.

Vit kunnu so spyrja: »Hvør hevur so valdið her á landi?« Svarið man vera nakað tað sama, um vit spurdu »hvør stýri Danmark?« Svarið er »Mærsk-samtøkan«. Ikki danska fólkið, sum kanska onkur heldur. Mærsk er 3. størsti risin í heiminum innan oljuvinnu, og við sínum ómetaliga kapitali stýrir samtøkan Danmark, eins og hon eisini stýrir Føroyum og Grønlandi.

Gjøgnum Mærsk fer danski oljupeningurin út av landinum og kemur ikki danska fólkinum til góðar. Mærsk-samtøkan rekur ikki nakra Føroya-flugvín av filantropiskum orsökum, og so skjótt sum møguleikin er har, avhøvðar hon Atlantis-flog. Sníkjandi fær hon somuleiðis alt vald á føroysku oljuvinnuni, um vit ikki áðrenn ov seint er, síggja skriftina á vegginum. Tað, sum Føroya Landsstýri í løtuni er í ferð við á oljupkinum, við at lata útlendsk feløg gera seismiskar kanningar á Føroyaøkinum, sum vit als ikki vita, um vit eiga, er einki annað enn eitt spæl við politiskari, russiskari roulette. Løgið skal tað verða um Føroya fólk fær nakað sum helst burtur úr kanningunum, sum av feløgnum verða seldar til hægsbjóðandi á heimsmarknaðinum. Einstasta úrslit verður, at nú koma útlendingar við vissu at vita, at her er olja at heinta, og so vita vit,

hvát klokkan hevur sligið. Løgið verður, um ikki Mærsk setur seg á føroysku oljuna, eins og teir longu hava sett seg á føroyska handils- og bankavinnu.

Samanumtikið kunnu vit siga, at útlendskur kapitalur í dag stýrir Føroyum. Er hetta vilji fólksins? Neyvan.

At Føroya Løgting einki vald hevur, fært tú eina hóming av, einans við at lurta eftir onkrari tilvildarligrari tingviðgerð. Hesi 32 sonevndu umboð Føroya fólk fáa løn fyrri at sleingja gor og gall eftir hvørjum øðrum. Einki annað enn stór skomm, tað veit hvørt mansbarn her á landi. Og kortini verður hetta »høga ting« afturvald við smærri broytingum ferð eftir ferð, tí vit hava jú demokrati!

Hvat er at gera?

Í stuttum kunnu vit siga, at Føroya Løgting í núverandi líki má takast av. Vit kunnu gera uppreistur. Men hóast vána standin, er ikki líkt til, at Føroya fólk á henda hátt vil av við tað einaraði, sum í veruleikanum stýrir hesum landi. Onnur leið er sonevnda tjóðfundarleiðin, sum D. P. Danielsen longu viðgjörði í bóklinginum av sama navni í 1945. Men ein triði og kanska lættari og skjótari leið at ganga, er tann, at fakfeløg landsins ganga saman í eina fylking, sum so stillar upp til komandi lögtingsval. Á henda hátt fáa vit mest sum avtikið ónýtiliga politisku flokkarnar, meðan fólkið sjálvt sleppur fram at valdinum. Vit kunnu á henda hátt nærkast tí veruliga fólkavaldinum munandi. Tey, sum á henda hátt verða vald inn á ting, eiga at standa fólkinum til svars á hvørjum ári. Hava tey ikki gjørt sít arbeiði til lítar, skulu tey frá og onnur sleppa fram. Tingmannalønin skal vera tann sama sum Føroya Arbeiðarafelag hev-

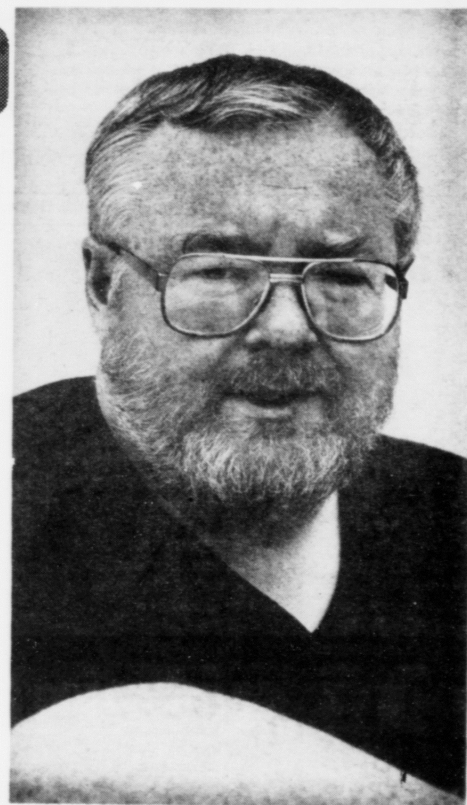
ur sáttmála um. Hetta Fólkavald skal so velja eina føroyska stjórn, sum somuleiðis skal hava løn eftir sáttmála Føroya Arbeiðarafelags, ongar skattafyrminur, og koyripening eins og allir aðrir borgarar landsins hava rætt til.

Stjórnin velur so lögmann ella forseta (navnið er líka mikið) fyrri eitt nú eitt 4 ára valskeið.

Búskapurin

Sjón gongur fyrri søgn, at núverandi marknaðarbúskapurin, har spekulantar og kraddarar hava kunnað tiggjað sær sum teimum lysti, er kominn at gravarbakkannum. Nýggj, føroysk samfelagsskipan við ætlanarbúskapi má setast í verk, so at skil verður í, hvat framleitt verður, hvat fiskað verður, hvat útflutt verður o.s.fr. Onkur hevur kanska hug at grava kommunistaskrímslið upp. Hartil er bara at siga – um vit skulu kalla Føroyar kristnar – at júst við at býta alt javnt millum sín, livdu tey fyrstu kristnu á jørð. Og var tað skeið? Neyvan.

Í øllum kjaki, vit higartil hava havt, hevur verið ein sjálfvylgja, at Føroyar við sama lag skulu hava avlodaða marknaðarbúskapin, sum hevur verið størsti sorgarleikin í

Fyri at bjarga Føroyum, er ein treyt, at føroyingurin vaknar, so at politiskt medvit avloysir undirbrotligheitina og trælalyndið, skrivur Arnbjørn R. Thomsen millum annað í dag

Føroya søgu. Einans ein skilgøður føroyskur ætlanarbúskapur kann bjarga hesum landi og fólki.

Stjórnskipanin

Vit nýðast at broyta stjórnskipanina frá núverandi heimastýrslógini, sum ongantíð hevur virkað, antin aftur til eitt danskt amt ella til eitt føroyskt tjóðveldi. Á hesum øki er als ikki vist, at vit sleppa at velja sjálvir. Danir vilja neyvan hava okkum aftur sum danskt amt, og nógvar røddir eru frammi í Danmark um at loysa Danmark frá Føroyum.

Tá hevði tað sæð betri út, um komandi tingið við fólkavaldi, setti í verk ta skjótt 50 ára gomlu fólkkaatkvøðuna frá 1946, so at Føroya fólk valdi at stýra sær sjálvm, áðrenn vit fáa boð frá dønum um hetta.

Uttanlandsskuldin

Eftir meira enn 600 ára danskt hjálandaveldi, skylda vit ikki dønum eina krónu. Danir hava kroyst heimastýrslógina niður yvir okkum, og nýtt hesa lóg at seta ein herskara av óneyðugum danskum stjórn, umframt at avlaga allan føroyskan búskap. Kapitalur í stórum stíli hevur í árávíst streymað úr Føroyum til Danmarkar. Og einki bendir á, at danir gevast

fyrri enn Føroyar eru drenar fyrri seinastu krónuna.

Frá álítandi keldu havi eg fingið at vitað, at tann upphædd, Danmark fær fyrri NATO-herstöðina og amerikonsku herstöðina á Sørfeli, árliga er munandi størri enn blokkstuðulin! So, álvaratos, hasa sonevnda føroysku uttanlandsskuldina kunnu danir sjálvir eiga. Heldur eiga Føroyingar at krevja stórt endurgjald frá dønum, tá vit nú – um vit vilja tað ella ei – nýðast at taka loysingina.

Fyri at bjarga Føroyum, er ein treyt, at føroyingurin vaknar, so at politiskt medvit avloysir undirbrotligheitina og trælalyndið.

Tað hevur bráðskund at fáa fólkavald ístaðin fyrri tingflokknar. Fylking fakfelaganna kann eitt nú nevast »Fylkingin til tjóðarinnar bjarging«.

Tað er ikki ov tíðliga, at 1995 verður árið, har føroyska merkið sæst uttan fyrri ST-høvudsborgina í New York, umboðandi eina sjálvstøðuga tjóð millum aðrar tjóðir.

Arnbjørn R. Thomsen